

ประวัติความร่วมมือไทย-ลาว ในโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในลาว

ความร่วมมือระหว่างไทยกับลาวในโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในลาว เริ่มเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 1965 เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่คณะกรรมการลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่างอันประกอบด้วย เวียดนาม กัมพูชา ลาว และไทย ต่างเห็นชอบในโครงการพัฒนาน้ำจืดในลาว ซึ่งเป็นโครงการสร้างเขื่อนเอนกประสงค์ที่คาดว่าจะสามารถกักเก็บน้ำได้ถึง 8 พันล้านคิวบิกเมตร อำนาจประโยชน์ด้านการชลประทานแก่พื้นที่โดยรอบถึง 200,000 ไร่ และด้านการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำสูงถึง 150 เมกะวัตต์ โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากประเทศต่างๆ ถึง 22.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ด้วยความหวังว่าการช่วยพัฒนาดังกล่าวจะช่วยให้ประเทศเหล่านี้ไม่ต้องตกอยู่ภายใต้ร่มเงาของคอมมิวนิสต์ สหรัฐฯจึงสนับสนุนทางการเงินเป็นจำนวนถึง 12 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เนเธอร์แลนด์ 3.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แคนาดา 2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ญี่ปุ่น 4 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และประเทศอื่นๆ ได้แก่ เดนมาร์ก นิวซีแลนด์ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย ผู้ให้ทุนเหล่านี้เห็นชอบให้ธนาคารโลกเป็นผู้บริหารทางการเงินดังกล่าว¹

ในส่วนของประเทศไทยได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเขื่อนน้ำจืดในรูปแบบของการให้สินเชื่อแก่ลาวในการก่อสร้าง 2 ประเภท คือ การให้สินเชื่อในการซื้อปูนซีเมนต์มูลค่า 1.25 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และการเปิดให้สินเชื่อให้ลาวใช้กระแสไฟฟ้าจากเขื่อนอุบลรัตน์และโรงไฟฟ้ากังหันก๊าซ จนกว่าโครงการน้ำจืดจะแล้วเสร็จ สินเชื่อทั้งสองนี้ลาวจะชำระคืนให้ไทยโดยส่งกระแสไฟฟ้าจากเขื่อนน้ำจืดหลังจากก่อสร้างเสร็จในมูลค่าที่เท่ากันโดยไม่มีดอกเบี้ย ดังนั้นในวันที่ 12 สิงหาคม 1965 ไทยและลาวได้ร่วมกันลงนามในอนุสัญญาแลกเปลี่ยนกระแสไฟฟ้า ต่อมาใน

---

¹ Valter Axelsson , *Sedimentation in the Nam Ngum Reservoir* : LAO PDR, paper submitted to the Mekong Secretariat, October 1992, p. 8 ; Franklin P. Huddle , *The Mekong Project : Opportunity and Problems of Regionalism*, pre-paper for the Subcommittee on National Security Policy and Scientific Development of the Committee on Foreign Affairs, Washington : US House of Representatives , 1972, p. 37.

วันที่ 15 เมษายน 1966 ทั้งสองประเทศได้ร่วมลงนามในพิธีสารแลกเปลี่ยนพลังงานไฟฟ้าระหว่างประเทศ²

จากอนุสัญญาดังกล่าว ไทยและลาวจึงดำเนินการก่อสร้างสายส่งแรงสูง 115 กิโลโวลต์มายังบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงของแต่ละฝ่าย ฝ่ายไทยเริ่มจากจังหวัดอุดรธานี ฝ่ายลาวเริ่มที่นครเวียงจันทน์ ส่วนสายส่งช่วงข้ามแม่น้ำโขงนั้น คณะกรรมการลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่างเป็นผู้ก่อสร้างและเชื่อมต่อสายส่งของทั้งสองประเทศ โดยใช้เงินสมทบทุนจากบรรดามิตรประเทศข้างต้น การก่อสร้างสายส่งดังกล่าวได้แล้วเสร็จในเดือนสิงหาคม 1968 และได้เริ่มดำเนินการส่งไฟฟ้าจากไทยไปยังนครเวียงจันทน์ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 1968 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จเป็นองค์ประธานประกอบพิธีเปิดสายส่งร่วมกับ สมเด็จพระเจ้ามหาชีวิตสวามิภักดิ์ แห่งราชอาณาจักรลาว เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 1968 หลังจากนั้นจึงได้มีการก่อสร้างสายส่ง 115 กิโลโวลต์ (เควี) จากนครเวียงจันทน์ไปยังหางานของเขื่อนน้ำงึมในเดือนธันวาคม 1968 เขื่อนน้ำงึมได้ก่อสร้างแล้วเสร็จในเดือนมกราคม 1971 และสามารถทำการเดินกระแสไฟฟ้ามาใช้เป็นค่าปูนซีเมนต์และพลังงานไฟฟ้าของไทยได้ในเดือนเดียวกัน

แม้ว่าภายหลังกลาวจะขาดใช้พลังงานไฟฟ้าแทนสินเชื่อที่ไทยให้หมดแล้ว แต่ความร่วมมือของทั้งสองประเทศไม่ได้หยุดไว้เพียงแค่นี้ กลับขยายตัวไปสู่ความร่วมมือกันในด้านพลังงานไฟฟ้า กล่าวคือ เขื่อนน้ำงึม ซึ่งมีหางานอยู่ห่างจากนครเวียงจันทน์ไปทางเหนือประมาณ 65 กิโลเมตร ประกอบไปด้วยตัวเขื่อนคอนกรีตยาว 470 เมตร สูง 75 เมตร สามารถกักเก็บน้ำได้ 7,000 ล้านลูกบาศก์เมตร ผลิตไฟฟ้าได้ปีละประมาณ 800 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง ติดตั้งกำลังผลิตไฟฟ้าได้เต็มที่ 150 เมกะวัตต์ ในระยะแรกเขื่อนน้ำงึมมีโรงไฟฟ้าติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าจำนวน 2 เครื่อง รวมกำลังผลิต 30 เมกะวัตต์ เป็นผลให้ต้องระบายน้ำออกจากอ่างเก็บน้ำทิ้งไปอย่างเปล่าประโยชน์ทุกปี ดังนั้นกรมไฟฟ้าลาวจึงมีนโยบายติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาด 40 เมกะวัตต์ เพิ่มอีก 3 เครื่อง ซึ่งเมื่อรวมกำลังผลิตทั้งหมดแล้ว ทำให้กำลังผลิตไฟฟ้าของเขื่อนน้ำงึมเพิ่มเป็น 150 เมกะวัตต์ แต่ทว่าในช่วงเวลาดังกล่าว ความต้องการไฟฟ้าภายในของลาวมีปริมาณไม่มากเท่ากับกำลังผลิตที่มีอยู่ รัฐบาลจึงติดต่อขอให้ไทยช่วยพิจารณาซื้อกระแสไฟฟ้าที่เกินความต้องการบริโภค (surplus energy) เหล่านั้น ในส่วนไทย แม้ในช่วงเวลาดังกล่าว ไทยจะมีความสามารถในการผลิตไฟฟ้าได้เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ แต่เพื่อเป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกันให้แน่น

² การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, ความร่วมมือด้านพลังงานไฟฟ้าไทย-ลาว (นนทบุรี : การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย), 2535, หน้า 3, 132-133.

แพ้นมากขึ้น ไทยจึงพิจารณาให้ความร่วมมือในการรับซื้อไฟฟ้าดังกล่าวไว้ทั้งหมด คือประมาณ ร้อยละ 70 ของพลังไฟฟ้าที่ผลิตได้³ พลังไฟฟ้าจากลาวนี้ถูกใช้เป็นพลังไฟฟ้าสำรองของประเทศ ซึ่งจะช่วยบรรเทาความขาดแคลนกระแสไฟฟ้ายามเกิดวิกฤต เช่นในกรณีแล้งจัด หรือเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเกิดขัดข้อง ซึ่งจะเป็นการเสริมให้ระบบไฟฟ้าของประเทศมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในวันที่ 22 มิถุนายน 1971 ทั้งสองประเทศจึงร่วมลงนามสัญญาซื้อขายกระแสไฟฟ้าอย่างเป็นทางการ ในการนี้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้ให้สัญญาว่าจะรับซื้อพลังงานไฟฟ้าที่เหลือใช้จากความต้องการของลาวทั้งหมด ยกเว้นในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยทางเทคนิคในการส่งหรือรับกระแสไฟฟ้าเท่านั้น ส่วนราคาจะคิดเฉพาะค่าพลังงานไฟฟ้าเพียงอย่างเดียว ในอัตราเป็นเงินเหรียญสหรัฐ ต่อหน่วย โดยจะทำสัญญาซื้อขายเป็นช่วงๆ ละ 5 ปี นอกจากนี้ เนื่องจากระบบส่งไฟฟ้าของไทยและลาวแตกต่างกัน กฟผ. ต้องลงทุนก่อสร้างระบบสายส่งแรงสูง 115 กิโลโวลต์ จากริมฝั่งโขงมายังหนองคาย อุดรธานี ขอนแก่น ถึงนครราชสีมาเป็นระยะทาง 360 กิโลเมตร เพิ่มอีก 2 วงจร พร้อมทั้งก่อสร้างและขยายสถานีไฟฟ้าย่อยเพิ่มเติม โดยใช้เงินประมาณ 162 ล้านบาท ซึ่งแล้วเสร็จในเดือน ตุลาคม 1978⁴

จากความสำเร็จของความร่วมมือในโครงการเขื่อนน้ำจึม รัฐบาลลาวจึงได้ขอความร่วมมือจากไทยให้ช่วยส่งกระแสไฟฟ้าจากชายแดนจังหวัดนครพนมและมุกดาหารของไทย ไปยังท่าแขก (Thakek) และสะหวันนะเขต (Savannaket) ของลาว ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจที่สำคัญของลาว เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวอยู่ห่างไกลจากเวียงจันทน์แหล่งไฟฟ้าพลังน้ำที่สำคัญของลาว และพื้นที่ทั้งสองนั้นก็เต็มไปด้วยภูเขาและที่ราบสูง ทำให้การก่อสร้างสายส่งมาจากเวียงจันทน์ไม่คุ้มทุน ทางไทยได้พิจารณาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และได้เริ่มส่งพลังงานไปยังจังหวัดทั้งสองของลาวในเดือน สิงหาคม 1973 อนึ่งในครั้งนี้นักการส่งไฟฟ้าได้ใช้วิธีการวางสายเคเบิลใต้น้ำ (submarine cable) ขนาดแรงดัน 22 กิโลวัตต์

ความร่วมมือในเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำระหว่างไทยกับลาวเกิดขึ้นอีกครั้งในโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำเซเซต (Xeset) ซึ่งตั้งอยู่ทางภาคใต้ของลาว เป็นเขื่อนแบบอาศัยการไหลของน้ำมาผลิตไฟฟ้า (run of river) ให้บริการไฟฟ้าในเขตจำปาสัก (Champasak) และสาละวัน (Saravan) เขื่อนเซเซตมีกำลังผลิตติดตั้ง 45 เมกะวัตต์ ได้รับเงินกู้จากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย

³ Khammone Phonekeo, "Private Power Opportunities in the Lao PDR," *Vientiane Times* Vol. 11, No. 37 (9-15 December, 1994), p. 8.

⁴ สัมภาษณ์การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.

(Asian Development Bank : ADB) และได้รับเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าจากโครงการเพื่อการพัฒนาของสหประชาชาติ (The United Nations Development Program : UNDP) รัฐบาลสวีเดนและนอร์เวย์ ในครั้งนี้ไทยเข้ามามีส่วนร่วมกับลาวอีกครั้งในลักษณะของการรับซื้อกระแสไฟฟ้ากว่าร้อยละ 80 ของไฟฟ้าที่เขื่อนเซเสทผลิตได้ ซึ่งเป็นปริมาณที่เกินความต้องการบริโภคของลาวในเขตดังกล่าว ทั้งสองประเทศได้ร่วมลงนามในสัญญาซื้อขายไฟฟ้าในโครงการนี้ เมื่อวันที่ 21 กันยายน 1987 ในกรณีนี้ กฟผ.ต้องลงทุนก่อสร้างสายส่งขนาด 115 กิโลโวลต์ จากเขื่อนสิรินธรไปยังจุดรับซื้อที่ชายแดน พร้อมทั้งขยายลานไกไฟฟ้า รวมเป็นเงินลงทุนทั้งสิ้น 39 ล้านบาท และเริ่มรับซื้อกระแสไฟฟ้าจากเขื่อนเซเสทตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 1991 เป็นต้นมา⁵ (ดูรายละเอียดการซื้อขายไฟฟ้าในภาคผนวก ค.)

ผลพวงจากความร่วมมือในเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำระหว่างไทยกับลาว ทำให้ความร่วมมือในด้านพลังงานไฟฟ้าของทั้งสองประเทศขยายตัวตามมาด้วย กล่าวคือ ในเดือนสิงหาคม 1991 ทั้งสองประเทศเห็นชอบร่วมกันที่จะสร้างความร่วมมือในการฝึกอบรมด้านพลังไฟฟ้า โดย กฟผ. ได้เปิดอบรมสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจการไฟฟ้าแก่เจ้าหน้าที่ของบริษัทไฟฟาลาวบ่อยครั้ง และยังได้จัดการแข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานขึ้นทุกปี นอกจากนี้ทั้งสองประเทศได้พิจารณาเห็นพ้องต้องกันในการปรับปรุงจุดจ่ายไฟฟ้า สายเคเบิลได้นำระหว่าง นครพนม-ท่าแขก มุกดาหาร-สะหวันนะเขต เป็นเสาโครงเหล็กข้ามแม่น้ำโขง ต่อมาทั้งสองประเทศได้มอบหมายให้ กฟผ. และบริษัทไฟฟาลาวร่วมกันสำรวจปรับปรุงและเพิ่มเติมจุดจ่ายกระแสไฟฟ้าระหว่างกัน ตามที่ลาวร้องขอ รวมทั้งสิ้น 8 จุด ดังนี้

1. การปรับปรุงจุดจ่ายไฟฟ้าเดิม 2 จุด (ปรับปรุงสายเคเบิลได้นำเป็นเสาโครงเหล็กข้ามแม่น้ำโขง)

- 1.1 จุดข้ามมุกดาหาร-สะหวันนะเขต
- 1.2 จุดข้ามนครพนม-ท่าแขก

2. จุดที่ลาวขอให้พิจารณาเพิ่มเติมครั้งแรกรวม 4 จุด เมื่อเดือนพฤษภาคม 1991

- 2.1 จุดข้ามบึงกาฬ (จังหวัดหนองคาย) กับ ปากซัน (แขวงบอลิคำไซ)
- 2.2 จุดข้ามเชียงคาน (จังหวัดเลย) กับ สานะคาม (แขวงเวียงจันทน์)
- 2.3 จุดข้ามท่าลี่ (จังหวัดเลย) กับ แก่นท้าว (แขวงไชยบุรี)

⁵ สัมภาษณ์การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.

2.4 จุดข้ามเชียงของ (จังหวัดเชียงราย) กับห้วยทราย (แขวงบ่อแก้ว)

3. จุดที่ลาวขอให้พิจารณาเพิ่มเติมภายหลัง 2 จุด เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 1992

3.1 จุดข้ามธาตุพนม (จังหวัดนครพนม) กับ เซบั้งไฟ (แขวงคำม่วน)

3.2 จุดข้ามปากแซง (จังหวัดอุบลราชธานี) กับ บ้านตะพาน (แขวงสาละวัน)

ต่อมาในปี 1995 รัฐบาลลาวได้ขอซื้อไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ในพื้นที่ 3 จุด ดังต่อไปนี้

1. เชียงของ-ห้วยทราย ประมาณ 5 เมกะวัตต์
2. เชียงแสน-ตันผึ่ง ประมาณ 2 เมกะวัตต์
3. ท่าลี่-แก่นท้าว ประมาณ 2 เมกะวัตต์

คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากคณะรัฐมนตรีให้พิจารณาสั่งการในเรื่องนี้ ได้อนุมัติให้ กฟภ. จำหน่ายกระแสไฟฟ้าแก่ลาวตามคำร้องขอดังกล่าว โดยกำหนดให้ราคาจำหน่ายจะต้องเป็นอัตราที่อยู่ในระดับเดียวกับอัตราที่จำหน่ายให้แก่ผู้ใช้ไฟฟ้าในชนบท ตามโครงสร้างประเภทผู้ใช้ไฟฟ้าของ กฟภ. แต่ให้ กฟภ. มีความยืดหยุ่นที่จะสามารถเจรจาและกำหนดรูปแบบราคาจำหน่ายไฟฟ้าในลักษณะอื่นได้ภายใต้หลักการดังกล่าว นอกจากนี้ยังอนุญาตให้ กฟภ. สามารถขายไฟฟ้าให้ประเทศเพื่อนบ้านในบริเวณหมู่บ้านที่ใกล้กับเขตชายแดนของประเทศไทย โดยไม่ต้องขออนุมัติในระดับนโยบายอีก แต่ทั้งนี้ให้นำเสนอคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติเพื่อทราบ

ความร่วมมือไทย-ลาวในการพัฒนาเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในลาวได้ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรมอีกครั้งเมื่อทั้งสองประเทศได้ร่วมลงนามในบันทึกความเข้าใจร่วมกันว่าด้วยเรื่อง ความร่วมมือในการพัฒนาไฟฟ้าในลาว เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ. 1993 ซึ่งนำโดยนาย สภาวิทย์ โพรวิทศ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้แทนฝ่ายไทย กับนายเพ้า บุนนะพน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นผู้แทนฝ่ายลาว ว่าทั้งสองฝ่ายยินดีร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาไฟฟ้าให้ได้ประมาณ 1500 เมกะวัตต์ ภายในปี 2000 เพื่อจำหน่ายให้กับประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการไฟฟ้าจากพลังน้ำ ภายใต้กรอบของความร่วมมือดังกล่าว ทั้งสองประเทศได้เห็นชอบที่จะจัดตั้งคณะกรรมการประสานความร่วมมือพัฒนาไฟฟ้าระหว่างกัน ฝ่ายไทย นายสภาวิทย์ โพรวิทศ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 116/2536 ลงวันที่ 20

สิงหาคม 1993 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการประสานความร่วมมือพัฒนาไฟฟ้าใน สปป. ลาว (คปฟ.-ล) (The Coordination Committee on Electricity Cooperation and Development in Lao PRD : CECD-L) และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 135/2537 ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน 1993 เรื่องแต่งตั้งกรรมการในคปฟ.-ล ซึ่งประกอบด้วย ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นประธาน ส่วนกรรมการได้แก่ เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ อธิบดีกรมเศรษฐกิจ กระทรวงการต่างประเทศ รองอธิบดีกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการพัฒนากิจการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้ช่วยผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการและเลขานุการเพื่อติดตามการดำเนินงาน และประสานความร่วมมือกับรัฐบาลลาว ในขณะเดียวกัน รัฐบาลลาวได้แต่งตั้งคณะกรรมการพลังงานและพลังงานไฟฟ้า (Committee for Energy and Electric Power : CEEP) ประกอบด้วยตัวแทนจากกระทรวงอุตสาหกรรมและหัตถกรรม บริษัทไฟฟาลาว คณะกรรมการแผนการแห่งรัฐ และกระทรวงการคลัง โดยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมและหัตถกรรม เพื่อประสานความร่วมมือในการพัฒนาโครงการไฟฟ้าในประเทศ

ต่อมาเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 1996 ได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลลาวอีกครั้ง เรื่องความร่วมมือด้านการพัฒนาไฟฟ้าในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งจะขยายปริมาณการรับซื้อไฟฟ้าจาก 1,500 เมกะวัตต์ เพิ่มเป็น 3,000 เมกะวัตต์ ภายในปี 2006 เพื่อจำหน่ายให้กับประเทศไทย โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยโดยนายอานวย วีรวรรณ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยนายสมสะหวาด เล่งสะหวัด ในการนี้ ฯพณฯ นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีไทย และ ฯพณฯ นายคำไต สีพันดอน นายกรัฐมนตรีลาว ร่วมเป็นสักขีพยานในการลงนามดังกล่าว บันทึกดังกล่าวนี้มีสาระสำคัญที่แตกต่างจากฉบับเดิมดังต่อไปนี้

1. ทั้งสองประเทศเห็นพ้องต้องกันให้ขยายปริมาณการรับซื้อไฟฟ้าเพิ่มขึ้นจาก 1,500 เมกะวัตต์ เป็น 3,000 เมกะวัตต์ และให้ขยายระยะเวลาสิ้นสุดการรับซื้อไฟฟ้าจากปี 2000 เป็น 2006
2. ทั้งสองฝ่ายยินดีจะพิจารณาการก่อสร้างระบบสายส่งไฟฟ้าผ่านดินแดนของกันและกัน เพื่อส่งไฟฟ้าไปยังประเทศที่สาม
3. ทั้งสองฝ่ายให้มีการยอมรับผลการตัดสินของอนุญาโตตุลาการ
4. บันทึกความตกลงครั้งนี้ลงนามโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ทั้งนี้ความตกลงใดๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว หรือดำเนินการอยู่ เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ตามบันทึกความเข้าใจฉบับลงวันที่ 4 มิถุนายน 1993 ยังถือให้มีผลผูกพันและถือเป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือในการพัฒนาไฟฟ้าตามบันทึกความเข้าใจฉบับใหม่นี้ด้วย

อนึ่งบันทึกความเข้าใจนี้ไม่ถือว่าเป็นสัญญาที่มีผลบังคับตามกฎหมาย เป็นแต่เพียงเอกสารแสดงความตั้งใจที่จะดำเนินการร่วมกันเท่านั้น

เพื่อให้มีการดำเนินการตามข้อตกลงดังกล่าวข้างต้น สำนักงานนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพช.) ร่วมกับกฟผ. และคณะกรรมการประสานความร่วมมือพัฒนาไฟฟ้าในสปป.ลาว (คพฟ-ล.) ได้พิจารณาความเหมาะสมของโครงการที่คณะกรรมการพลังงานและพลังงานไฟฟ้าของลาวได้นำเสนอให้พิจารณารับซื้อกระแสไฟฟ้ารวม 11 โครงการ รวมกำลังผลิตประมาณ 4,800 เมกะวัตต์ คิดเป็นเงินลงทุนในการพัฒนาโครงการโดยประมาณ 7,308 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือประมาณ 182,700 ล้านบาท ในต้นปี 1997 ไทยโดยกฟผ. มีโครงการรับซื้อไฟฟ้าจากสปป.ลาว จำนวน 8 โครงการ ในจำนวนนี้เป็นโครงการไฟฟ้าจากเขื่อนพลังน้ำ 7 โครงการ และเป็นโครงการไฟฟ้าจากถ่านลิกไนต์ 1 โครงการ โครงการไฟฟ้าจากเขื่อนพลังน้ำทั้ง 7 โครงการคือ

1. โครงการที่ส่งมอบกระแสไฟฟ้าแล้ว 2 โครงการ ได้แก่ โครงการเขื่อนน้ำเทิน-หินปูน กำลังผลิตติดตั้ง 210 เมกะวัตต์ มีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 4 เมษายน 1998 และเปิดเครื่องผลิตกระแสไฟฟ้ามายังไทยเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 1998 โครงการเขื่อนห้วยเฮาะ กำลังผลิตติดตั้ง 150 เมกะวัตต์ การก่อสร้างเขื่อนได้แล้วเสร็จ เหลือเพียงระบบสายส่งซึ่งเสร็จไปแล้วกว่าร้อยละ 80 กำหนดการเดินเครื่องจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้ไทยในเดือนกันยายน 1998

2. โครงการที่ตกลงอัตราค่าไฟฟ้าแล้ว และอยู่ในระหว่างการจัดทำบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับเงื่อนไขการซื้อขายไฟฟ้า จำนวน 2 โครงการ ได้แก่ โครงการน้ำจิม 2 (กำลังผลิตติดตั้ง 308 เมกะวัตต์) และโครงการน้ำจิม 3 (กำลังผลิตติดตั้ง 460 เมกะวัตต์) กฟผ. และกลุ่มผู้ลงทุนโครงการน้ำจิม 2 และ 3 ได้ร่วมลงชื่อขอเพื่อการผูกพันเบื้องต้น และคณะรัฐมนตรีของไทยได้มีมติเห็นชอบในร่างบันทึกความเข้าใจเรื่องการรับซื้อไฟฟ้าของทั้งสองโครงการในฉบับที่มีการลงชื่อขอเพื่อการผูกพันเบื้องต้นแล้ว เพื่อให้กฟผ. นำไปลงนามในบันทึกความเข้าใจกับกลุ่มผู้ลงทุนในโครงการทั้งสอง และอนุมัติในหลักการว่า หากคณะกรรมการพลังงานและพลังงานไฟฟ้าและสปป.ลาวเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้าของโครงการทั้งสอง ซึ่งไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าไฟฟ้าเฉลี่ย หรือมีการเปลี่ยนแปลงแนวสายส่งในสปป.ลาว สำหรับโครงการทั้งสองโดยไม่มีผล

กระทบต่อระบบส่งฝั่งไทย ที่สร้างเพื่อเชื่อมโยงกัน ณ ชายแดนไทย-ลาว ให้กฟผ.ดำเนินการแก้ไขรายละเอียดของร่างบันทึกความเข้าใจในการรับซื้อไฟฟ้าโครงการนี้ได้

3. โครงการที่ยังไม่ได้เจรจา (แต่อยู่ในแผนรับซื้อไฟฟ้าจากลาว 3,000 เมกะวัตต์) ได้แก่ โครงการเซเปียน-เซิน้ำน้อย กำลังผลิตติดตั้ง 438 เมกะวัตต์ โครงการเซคามาน 1 กำลังผลิตติดตั้ง 363 เมกะวัตต์ ทั้งสองโครงการนี้คณะกรรมการพลังงานและพลังไฟฟ้าของสปป.ลาวได้เสนอให้คปฟ.-ล.พิจารณารายละเอียดด้านราคา เทคนิค สายส่ง การเชื่อมโยงแล้ว และจะดำเนินการเจรจาหลังจากการเจรจาโครงการน้ำงึม 2 และน้ำงึม 3 แล้วเสร็จ

4. โครงการที่เคยตกลงราคาค่าไฟฟ้าได้แล้ว แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้เพราะมีปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม แต่ยังคงอยู่ในแผนการรับซื้อไฟฟ้าจากลาว 3,000 เมกะวัตต์ ได้แก่ โครงการน้ำเทิน 2 กำลังผลิตติดตั้ง 680 เมกะวัตต์ กฟผ.และกลุ่มผู้พัฒนาโครงการได้ร่วมลงนามในบันทึกความเข้าใจในการซื้อขายไฟฟ้า เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 1995 แต่เนื่องจากโครงการนี้ไม่สามารถดำเนินการได้ตามระยะเวลาที่ระบุไว้ในบันทึกความเข้าใจ ทำให้บันทึกความเข้าใจดังกล่าวหมดอายุลง แม้ว่ากฟผ.จะต่ออายุบันทึกความเข้าใจจากเดือนเมษายน 1996 เป็นเดือนกันยายน 1996 เนื่องจากโครงการนี้ประสบปัญหาไม่สามารถระดมทุนจากแหล่งเงินกู้ที่สำคัญคือธนาคารโลกได้ ในปี 1997 ผู้พัฒนาโครงการนี้ได้พยายามศึกษาหาทางลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ธนาคารโลกอนุมัติเงินกู้มาดำเนินการ หลังจากนั้นก็จะดำเนินการเจรจาซื้อขายไฟฟ้ากับ กฟผ. ใหม่

ในการนี้คณะกรรมการประสานความร่วมมือไฟฟ้าในสปป.ลาว (คปฟ.-ล) และคณะกรรมการพลังงานและพลังงานไฟฟ้าแห่งสปป.ลาว ได้ประชุมปรึกษาหารือเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 1994 เพื่อพิจารณาความพร้อมของระบบสายส่งของกฟผ.ที่จะรับไฟฟ้าจากสปป.ลาว ในโครงการรับซื้อไฟฟ้างกล่าว ทั้งสองฝ่ายพิจารณาเห็นชอบที่จะให้มีการส่งกระแสไฟฟ้าในโครงการเขื่อนดังกล่าว ณ ระบบเชื่อมโยงของสถานีย่อยของกฟผ. 3 จุดดังนี้

1. มุกดาหาร 2 โดยจะรับจากโครงการน้ำเทิน 1 และน้ำเทิน 2 เซคามาน 1 เซเปียน-เซิน้ำน้อย และโครงการอื่นๆจากตอนกลางของสปป.ลาว คาดว่าจะก่อสร้างแล้วเสร็จภายในปี 2001

2. หนองคาย 2 โดยจะรับจากโครงการน้ำงึม 2 น้ำงึม 3 และโครงการอื่นๆ จากตอนเหนือของสปป.ลาว คาดว่าการก่อสร้างจะแล้วเสร็จภายในปี 2002

3. แม่เมาะ จะรับจากโครงการลิกไนต์หงสา ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 คาดว่าการก่อสร้างจะแล้วเสร็จภายในปี 2001

ทั้งนี้เนื่องจากฝ่ายไทยมีปัญหาเรื่องการแบกภาระค่าเวรคืนที่ดินในการก่อสร้างสายส่ง ดังนั้นทั้งสองประเทศจึงเห็นชอบให้มีการส่งมอบกระแสไฟฟ้าจากโครงการของลาวทุกโครงการใน 3 จุดดังกล่าว ยกเว้นจุดส่งมอบไฟฟ้าของโครงการเขื่อนน้ำเทิน-หินปูน และโครงการเขื่อนห้วยเสาะ ซึ่งได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจในการซื้อขายกระแสไฟฟ้าไปก่อนหน้านี้แล้วนั้น จะมีการส่งไฟฟ้ามาไทยในระบบสายส่งที่แยกออกมาต่างหากจาก 3 จุดข้างต้น กล่าวคือ เขื่อนน้ำเทิน-หินปูน ส่งมอบที่ท่าแขก-นครพนม ส่วนเขื่อนห้วยเสาะส่งมอบที่ล่องแจ้ง-อุบลราชธานี

ความร่วมมือที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ นอกจากจะเป็นความร่วมมือในระดับรัฐต่อรัฐแล้ว เอกชนไทยยังได้เข้าไปร่วมในการลงทุนพัฒนาโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในลาวร่วมกับเอกชนจากชาติอื่น และ/หรือรัฐบาลลาว ทั้งที่เป็นโครงการขายไฟฟ้าให้ไทยและโครงการอื่นๆ อีกมากมาย

อนึ่ง เนื่องจากความร่วมมือในเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในลาวนี้ มีแรงจูงใจที่สำคัญที่สุดคือ การขายกระแสไฟฟ้าให้ไทย ส่วนไทยจูงใจให้ลาวสร้างเขื่อนเพราะคาดการณ์ว่า เศรษฐกิจของไทยจะยังคงพัฒนาไปในอัตราเร่งที่ต่อเนื่อง เช่นเดียวกันอัตราการใช้กระแสไฟฟ้าก็จะเพิ่มขึ้นตาม แต่ในภาวะเศรษฐกิจของไทยที่ประสบกับวิกฤตนับแต่กลางปี 1997 ทำให้การใช้กระแสไฟฟ้าไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ คปฟ-ล. ของไทยจึงขอเจรจาเลื่อนการรับซื้อไฟฟ้า จากเดิมที่ไทยกำหนดรับซื้อไฟฟ้าลาวไว้ภายในปี 2006 จำนวนทั้งสิ้น 3,000 เมกะวัตต์ เปลี่ยนเป็นแบ่งการรับซื้อออกเป็น 2 ช่วง คือ รับซื้อไฟฟ้าภายในเดือนธันวาคม 2006 ประมาณ 1,600 เมกะวัตต์ และในช่วงที่ 2 รับซื้อไฟฟ้าอีกประมาณ 1,700 เมกะวัตต์ ในเดือนมีนาคม 2008 ในโครงการดังต่อไปนี้ โครงการน้ำเทิน 2 โครงการลิกไนต์หงสา อยู่ในารรับซื้อช่วงแรก ส่วนโครงการน้ำจิม 2 โครงการน้ำจิม 3 โครงการเซเปียน-เซิน้าน้อย และโครงการเซคามาน อยู่ในารรับซื้อช่วงที่สอง⁶

จากประวัติความร่วมมือที่กล่าวมาตั้งแต่ปี 1965 จนกระทั่งปี 1997 นี้ จะเห็นได้ว่าความร่วมมือของทั้งสองประเทศในกรณีนี้ดำรงมาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะสภาพการเมืองระหว่างประเทศ หรือความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศจะแปรเปลี่ยนไปเช่นไร ในสถานะที่ความสัมพันธ์ระหว่าง

⁶ สัมภาษณ์ผู้อำนวยการคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ.

ประเทศมุ่งเน้นไปที่ประเด็นทางเศรษฐกิจมากกว่าอุดมการณ์ทางการเมืองและความมั่นคง ความร่วมมือในกรณีนี้ก็ยังคงอยู่และยิ่งกระชับแน่นมากขึ้น เมื่อรัฐบาลของทั้งสองประเทศได้แสดงเจตจำนงที่จะร่วมกันผลิตกระแสไฟฟ้าจากเขื่อนในลาวเป็นจำนวนสูงถึง 3,000 เมกะวัตต์ เพื่อส่งขายให้ไทย